

דיני קדימה בברכות

הגדרת הנושא

אדם שמונחים לפניו מגוון מאכלים שהוא רוצה לאוכלם, קבעו חכמים שיש לברך על החשוב מהם.

מה קובע את החשיבות? דבר ראשון הברכה. דבר שני המאכל. ונסביר:

כאשר מונחים לפני אדם כמה מאכלים שברכותיהם שונות, קבעו חכמים שעליו לברך את תחילה את הברכה החשובה ביותר, ולאחריה את הברכה הפחות חשובה וכו'. ולאחר שכבר יודעים איזו ברכה היא החשובה ביותר ועליה יש לברך תחילה, אם יש כמה מאכלים מאותה הברכה, יש לברך על המאכל החשוב ביותר ואיתו לפטור את שאר המאכלים מאותה הברכה.

סדר חשיבות הברכות

(עי"פ המשנה ברורה בסי' רי"א ס"ק לה):

המוציא – ברכת המוציא היא הברכה החשובה ביותר, כיון שהיא ברכה פרטית ומבוררת ללחם שהוא המאכל החשוב ביותר, ועל כן כשרוצה לאכול לחם ומאכלים נוספים שאינם נפטרים בברכת הלחם, יש לברך על הלחם תחילה.

מזונות – ברכת בורא מזונות היא השניה בחשיבותה, כיון שהיא ברכה מבוררת על מאכלים מזינים ומשביעים, ואם רוצה לאכול מיני מזונות ולשתות יין, יברך תחילה בורא מיני מזונות (עי"פ המשני"ב בסי' רי"א ס"ק כד).

גפן (יין) – לדעת הרמ"א והבן איש חי, ברכת בורא פרי הגפן היא השלישית בחשיבותה וקודמת לברכת הפירות והירקות, כיון שהיא ברכה מבוררת רק על יין בשונה מהעץ והאדמה שכוללות את כל סוגי הפירות והירקות (סי' רי"א סעי' ד. ובן איש חי פ"י מטות א. אך הבית יוסף חולק על כך וסובר שברכת הגפן היא שווה בחשיבות להעץ והאדמה, ויש לברך על החביב, וכ"פ חזון עובדיה, ברכות עמ' רעו).

עץ – ברכת בורא פרי העץ היא קצת יותר מבוררת מאדמה, ולכן אם מונחים לפניו פרי העץ ופרי האדמה ורוצה לאכול את שניהם, אם שנייהם חביבים עליו במידה שווה, יש להקדים את ברכת העץ לברכת האדמה, אך אם המאכל ממין האדמה חביב עליו בדרך כלל יותר, יברך על פרי האדמה תחילה, אפילו אם הפרי העץ הוא משבעת המינים פרי האדמה לא, כיון שהחביבות כאילו מעלה בדרגה את הברכה, ובברכות שונות מה שקובע זה חשיבות הברכה ולא שבעת המינים וכו' (סי' רי"א ס"ק יח במשני"ב ובכה"ח סק"ו כתב שלפי הסוד העץ תמיד קודם להאדמה).

אדמה – ברכת האדמה תמיד תהיה קודמת לברכת שהכל, משום שהיא ברכה הרבה יותר מבוררת וספציפית מאשר ברכת שהכל נהיה בדברו.

שהכל – ברכת שהכל תהיה תמיד אחרונה במאכלים, גם אם המאכל שברכתו שהכל חביב ביותר משאר המאכלים שיש לפניו, כיון שהיא הברכה שכוללת בתוכה הרבה מאד סוגי מאכלים, והיא הכי פחות מבוררת.

ריח – אם יש לפניו דברי מאכל ומשקה וכן בשמים, יקדים לברך על המאכל והמשקה לפני הבשמים (סי' רט"ז במשני"ב ס"ק ד, כיון שהטעם נכנס לגוף בשונה מריח).

דיני קדימה בברכות

סדר חשיבות המאכלים

לאחר שהוברר לנו איזו ברכה יש להקדים, אם יש כמה מאכלים מאותה הברכה, יש לברך על המאכל החשוב ביותר ואיתו לפטור את שאר המאכלים. כיון שהשבח לקב"ה ניכר יותר כאשר מברכים על המאכל החשוב יותר.

כללי החשיבות הם כאריח על גבי לבינה, כלומר בכל כלל של חשיבות יש תתי כללים שקובעים את הסדר, כדלהלן:

שבעת המינים – דבר ראשון נברך על מאכל משבעת המינים, ואם יש כמה מינים משבעת המינים, נברך על המין החשוב מהם, לפי הסדר שנכתב בתורה ("ארץ חיטה ושעורה וגפן תאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש", מה שקרוב יותר למילה ארץ חשוב יותר):

1. זית, ואם יש זית שלם וזית חצוי, נקדים לברך על השלם, ואם יש כמה זיתים חצויים, אם הם מכמה זנים של זיתים, נברך על הזן החביב בדרך כלל. וכן בשאר המאכלים. חשוב להדגיש, ששלם או חביב מכריע רק באותו המין, אבל יש לפנינו זית חצוי ותמר שלם, יברך על הזית החצוי כיון שהוא חשוב בעצם כיון שהוא מוקדם יותר בפסוק (סי' רי"א שעה"צ ד, והכל מובא בסיכום במשני"ב לה).
2. תמר.
3. ענב.
4. תאנה.
5. רימון.

שלם – סוגי מאכלים מאותה הברכה ואינן משבעת המינים, נברך על המאכל השלם, ואיתו נפטור את שאר המאכלים מאותה הברכה.

חביב – סוגי מאכלים מאותה הברכה שאינן משבעת המינים ואינם שלמים, נברך על המאכל החביב שמקרה כזה הוא החשוב ביותר.

מתי סדר החשיבות לא קובע

יש לשים לב שכל הנושא של דיני קדימה בברכות, נאמר רק כאשר כל המאכלים לפנינו ורוצים לאכול מכולם, אבל אם יש רק מאכל אחד שברכתו שהכל, אין חובה להביא מאכל שברכתו מזונו לדוגמה. וכן אם הכל מונח לפנינו אבל רוצים לאכול רק מאכל מסויים, נברך עליו בלבד. וכן אם יש סדר אכילה מקובל, כגון שיש לפנינו עוף ותפוחי אדמה, ומיני פירות לקינוח, כיון שהדרך לאכול את המנה העיקרית שממנה שבעים ורק אח"כ את הקינוח, יש לברך תחילה על העוף והתפוחי אדמה, ורק אח"כ בסוף על הפירות. (סי' רי"א ס"ק א במשני"ב, ובכה"ח ס"ק ה).

סיכום: דיני קדימה נאמרו כאשר יש מספר מאכלים שרוצים לאוכלם בבת אחת, תחילה יש לברר איזו ברכה חשובה ביותר ואז יש לברך על המאכל החשוב ביותר מצד עצמו.